

PÜSKÜRÜK KAYAÇLAR: Yapısında billurdan başka kuars, feldspat ve mika bulunan kültelerdir. Bunlardan kuars, saf bir silistir ve oldukça serttir. Üzerine ser bir cisim sürüldüğünde bu cisim iz bırakmaz. Esasen minerallerin sertlik derecelerinin ayırımında en genel ve basit yöntem de budur. Feldspat ise, alüminyumlu, potasyumlu ve sodyumlu bir silikattır. Renkleri daima değişir. Mika ise levhalar halinde ayrılabilen bir mineraldir. Beyaz ve siyah mika gibi cinsleri vardır. Esasen elementler mineralleri, mineraller ise kayaları oluştururlar.

Püskürük kayalar; iç püskürük (eutrüfiz) ve dış püskürük (ekstrüfiz) olmak üzere, oluşum biçimleri açısından iki gruba ayrılırlar.

Şayet magma, yerin yüzüne çıkmadan derinde sertleşmiş ise, iç püskürük külteler oluşur. Bunun tersine, magma yer kabuğundaki herhangi bir çatlaktan sızarak yeryüzüne çıkıp katılmışsa dış püskürük taşlar oluşturur.

İç püskürük kayalara granit, gabro, diorit gibi; dış püskürük olanlara ise andezit, bazalt, obsidiyen gibi taşları örnek verebiliriz.

Paleolitik'te araç-gereç yapımında dış püskürük taşların kullanılmış olduğunu görüyoruz. Örneğin; Türkiye'de obsidiyen, bazalt ve andezit'ten yapılmış aletler ele geçmiştir. Püskürük taşlardan üretilmiş aletlere daha çok volkanik alanlarda rastlanır. Doğu Anadolu buna güzel örnekler vermiştir. Nitekim bazalt aletlere Doğu Anadolu'da, Ankara civarında Ayaş ve İlhan köylerinde rastlanılmıştır.

Püskürük külteler içinde bir de volkan tüfleri vardır. Bunlar volkanın külleridir ve ilk aşamada sert değillerdir. Ancak bir süre sonra basınç, silisli, kalkerli ve demirli suların etkisiyle sertleşirler. Volkan tüfleri Anadolu'da geniş bir alanı kaplamışlardır. Bunlar volkanın patlamasıyla etrafa yayılırlar ve daha sonra su ve rüzgarın etkisiyle daha geniş bir alan içinde yayılırlar. Kayseri, Ürgüp ve Göreme civarındaki peri bacaları böyle kısmen sertleşmiş volkan külleridir. Bunlar yayıldıkları alandaki arkeolojik sitlerin üzerlerini kaplamışlarsa, aralarında Paleolitik aletler bulmak olanaklıdır. Böyle durumlarda arkeolojik materyal, üzerlerinin örten tüflerin erozyona uğraması sonucunda açığa çıkarlar. Nitekim Campell-Thompson, Kayseri ve Ürgüp çevresinde bu tüfler arasından Paleolitik aletler toplamıştır.